

**ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
ՀԵՏԵՐՈՑԻԿԼԻԿ ՄԻԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԻՄԻԱ**

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	ԲՆԱԳԻՏԱԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ
ԱՄԲԻՈՆ	ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱՅԻ, ՔԻՄԻԱՅԻ ԵՎ ՆՐԱ ԴԱՄԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՑԻԿ ՄՈՂՈՒԼ	ՀԵՏԵՐՈՑԻԿԼԻԿ ՄԻԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԻՄԻԱ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՄԻՉ ԵՎ ՄՈՂՈՒԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ	1307B3/09
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱ
ԿՈՒՐՍ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	<p>ՁԵՎԱՎՈՐԵԼ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Վերլուծել հետերոցիկլիկ միացությունների՝ օրգանական քիմիայում ամենատարածված և կիրառություն գտած միացությունների վերաբերյալ պատկերացումներ • Ցանթացնել հետերոցիկլիկ միացությունների տարատեսակների և դասակարգման հետ, վերլուծել հետերոարոմատիկ միացությունների և բենզոլի արոմատիկության նմանությունը և տարբերությունները: • Ցանթացնել հետերոցիկլիկ միացությունների՝ բժշկության մեջ կիրառություն ունեցող, առանձին օրինակների հետ • զարգացնել ուսանողների պատկերացումները և մտածելակերպը յուրօրինակ օրգանական միացությունների՝ հետերոցիկլիկ նյութերի քիմիական հատկությունների մասին • Վերլուծել հետերոցիկլիկ միացությունների տարբեր դասերի կառուցվածքը, հետերոցիկլիկ միացությունների քիմիայի մեթոդաբանական հիմնական դրույթների, այդ գիտության պատմության և նրա նոր առավել հետաքրքիր միտումների իմացությունը • Աշխարհահայացքային պատկերացումների ձևավորման տեսանկյունից օգնել ուսանողներին դաստիարակչական աշխատանքներում ճիշտ հասկանալ բնության բազմազանությունը և բարդությունը, որոնց զարգացումը հիմնվում է նաև հետերոցիկլիկ միացությունների քիմիական պատկերացումների վրա:
ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՁՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	<ul style="list-style-type: none"> • ԳԻՏԵԼԻՔ • Բացատրել հետերոցիկլիկ միացությունների տեղը և նշանակությունը արդի օրգանական քիմիայում, նրանց կառուցվածքի և հատկությունների առանձնահատկությունները: <ul style="list-style-type: none"> • Մահմանել հետերոցիկլիկ միացությունների դասակարգման սկզբունքները օրգանական քիմիայում • Բացատրել հինգանդամանի և վեցանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգերի տարբերությունները և նրանց դասավանդման առանձնահատկությունները դեղագործական նյութերի արտադրությունում: • ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ • անվանել հետերոարոմատիկ համակարգերի ածանցյալները • բացատրել հինգ- և վեցանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգերի արոմատիկությունը • բացատրել պիրոլային և պիրիդինային տիպի ազոտի ատոմների ազդեցությունը հետերոարոմատիկ համակարգերի քիմիական հատկությունների վրա

- բացատրել p-դեֆիցիտային և p-ավելցուկային հետերոարոմատիկ համակարգերի տարբերությունները:
- ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆ
- Տիրապետի գիտափորձի պլանավորմանը և կազմակերպմանը: Ստացված փորձնական նյութի ճանաչումը և ուսումնասիրման եղանակներին:
- օրգանական քիմիայի, կենսաբանության և բնագիտության դասընթացներում հիշատակվող հետերոցիկլիկ միացությունների բանաձևերին և տեղյակ լինի նրանց դերի և նշանակության մասին

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ
ՆԿԱՐԱԳԻՐ

- ԿՐԵԴԻՏՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ - 5/150
- ԼՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԺԱՄ - 64
- ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ - 32
- ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ - 18
- ՍԵՄԻՆԱՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ - 10
- ԼԱԲՈՐԱՏՈՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ - 4
- ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԺԱՄ - 4

ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Օրգանական քիմիայի տեսական հիմունքները: Ատոմի կառուցվածք: Քիմիական կապերի բնույթը, հատկությունները: Ժամանակակից պատկերացումները քիմիական կապի բնույթի մասին:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԹՈԴՆԵՐ

Դասախոսություն, ուսումնառության բուրգ, քննարկումներ Տեսադիտումներ, ինքնուրույն աշխատանք

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- Հետերոարոմատիկ համակարգերի սինթեզը և նրանց քիմիական հատկությունների հետազոտումը Հայաստանում: Հետերոցիկլիկ միացությունների անվանակարգումը: Հետերոցիկլիկ միացությունների դերն ու նշանակությունը:
- Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլիկներ: Պիրիդին, ստացումը, ֆիզիկական հատկությունները, կառուցվածքը: Քիմիական հատկությունները: Էլեկտրոֆիլ տեղակալման ռեակցիաները:
- Վեցանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգերի էլեկտրոֆիլ և նուկլեոֆիլ ռեակցիաները, բնական միացությունները, կիրառությունը բժշկության մեջ:
- Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլիկների առանձին ներկայացուցիչները և նրանց կիրառությունը:
- Երկու և ավելի հետերոատոմներով վեցանդամ հետերոցիկլիկներ: Պիրիմիդին: Պիրիմիդինի ածանցյալները և նրանց կիրառությունը:
- Կոնդենսացված հետերոցիկլ համակարգեր՝ ազոտի 2 և ավելի ատոմներով: Պտերիդին, պուրին: Պուրինի բնական ածանցյալները:
- Նուկլեինաթթուներ: Դասակարգումը: Նուկլեոզիդներ և նուկլեոտիդներ: Նուկլեինաթթուների կառուցվածքը:
- Մեկ հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Պիրոլ, ֆուրան և թիոֆեն՝ սինթեզ, քիմիական հատկություններ, նրանց նմանությունը և տարբերությունները:
- Ինդոլի ածանցյալներն ու նրանց ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը:
- Իզատին, իզատինի ածանցյալների սինթեզը, կիրառությունը բժշկության մեջ:
- Իզատինի նոր ածանցյալների սինթեզը: Քլոր ածանցյալների և բրոմ ածանցյալների սինթեզ, կիրառությունը:
- Երկու և ավելի հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Իմիդազոլի և պիրազոլի ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը և բնական միացությունները:
- Իմիդազոլի և պիրազոլի ածանցյալների ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը:
- Մեկ հետերոատոմով կոնդենսացված հինգանդամ հետերոցիկլիկներ:

	<p>Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Էլեկտրոնֆիլ տեղակալման ռեակցիայի մեխանիզմը:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Երկու հետերոատոմով հնգանդամ մոնոցիկլիկ հետերոցիկլերի ածանցյալները: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: • Ալկալոիդներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պիրոլիդինի, պիպերիդինի և պիրիդինի ածանցյալները: • Հակաբիոտիկներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պենիցիլիններ, ցեֆալոսպորիններ, տետրացիկլիններ: • Տերպեններ: Ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը և կիրառությունը բժշկության մեջ:
<p>ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>ՀԻՄՆԱԿԱՆ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. В. И. Иванский. “Химия гетероциклических соединений”. Учебное пособие для университетов. Москва, «высшая школа», 1978 г. 2. Дж. Джоуль и К. Миллс. “Химия гетероциклических соединений”. Москва, «Мир», 2004г. 3. А. Ф. Пожарский – “Теоретические основы химии гетероциклов”. / Москва. Изд. “Химия”, 1985. 4. А. Ф. Пожарский, В. А. Анисимова, Е. Б. Цупак “Практические работы по химии гетероциклов”. Изд. Ростовского унив-та, 1988. 5. Н.А.Тюкавкина, Ю.И. Бауков. “Биоорганическая химия”. 3-е изд. - М.: Дрофа, 2003. 6. В.Г. Иванов В.А. Горленко О.Н. Гева Органическая химия Москва 2003 7. А. М. КимА. Органическая химия Новосибирск 2004 8. Б.Н.Степаненко«Курс орган.химии»Москва1972 9. А.Н.Несмеянов«Начало орг.химии»Москва1969
<p>ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. О. А. Реутов, А. Л. Курин, К. П. Бутин Органическая химия Москва 2003 том 1, 2, 3, 4 2. Вейганд-Хильгеттаг«Методы эксп.в орг.химии»Москва1969 3. А.П.Гомилов«Электрохимия орг.соед.»Ленинград1968 4. И.И.Грандберг «Органическая химия»Москва1987 5. В.А.Польм«Основы количеств. теории орг.реакции» Ленинград1967 6. Б.А.Павлов,А.П.Терентьев «Курс орг.химии» Москва1972 7. Дж.Робертс, М.Касерио «Основы орг.химии»Москва1978 8. А.Големан«Курс органич.химии»Ленинград1931 9. Я.Г.Баркан«Органическая химия»Москва1973
<p>ՍՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ</p>	<p>Ընթացիկ ստուգումներ Նախատեսված է 2 ընթացիկ գրավոր ստուգում, յուրաքանչյուրը 100 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց` 30 30 40 միավորային արժեքով: Եզրափակիչ ստուգումը բանավոր է 100 միավոր առավելագույն արժեքով : Քննական հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց` 30 30 40 միավորային արժեքով:</p>
<p>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Բաղադրիչ 1 10 % /հաճախումներ/ 2. Բաղադրիչ 2 20% /ընթացիկ ստուգում 1-ին/ 3. Բաղադրիչ 3 20% /ընթացիկ ստուգում 2-րդ/ 4. Բաղադրիչ 4 40% /ամփոփիչ ստուգում/ 5. Բաղադրիչ 5 10% /ընթացիկ ակտիվություն/

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ՍԱՆԴՂԱԿ

Գնահատման թվային միավորը	Տարային գնահատական	Գնահատականի պաշտոնական թվային համարժեքը
96-100	A+	5+
91-95	A	5
86-90	A-	5-
81-85	B+	4+
76-80	B	4
71-75	B-	4-
66-70	C+	3+
61-65	C	3
40-60	C-	3-
Մինչև 39	D	2

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԾԱՆՐԱԲԵՌՆՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԺԱՄԱՆԱԿԸ

կրեդիտ/կրեդիտ ժամ-5/150

Հ/Հ	Թ ե մ ա	Լսարանային ժամեր				Ուսանողի ինքնուրույն աշխատաժամանակը	Ուսանողի ընդհանուր աշխատաժամանակը
		առնչվածություն	գործնական	մատուցում	սեմինար		
1.	Հետերոարոմատիկ համակարգերի սինթեզը և նրանց քիմիական հատկությունների հետազոտումը Հայաստանում: Հետերոցիկլիկ միացությունների անվանակարգումը: Հետերոցիկլիկ միացությունների դերն ու նշանակությունը	2				2	4
2.	Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլիկներ: Պիրիդին, ստացումը, ֆիզիկական հատկությունները, կառուցվածքը: Քիմիական հատկությունները:	2				4	6
3.	Պիրիդին, ստացումը, ֆիզիկական հատկությունները, կառուցվածքը: Քիմիական հատկությունները:			2		1	3
4.	Վեցանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգերի էլեկտրոֆիլ և նուկլեոֆիլ ռեակցիաները, բնական միացությունները, կիրառությունը բժշկության մեջ	2				2	4
5.	Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլերի առանձին ներկայացուցիչները և նրանց կիրառությունը	2				2	4
6.	Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլերի առանձին ներկայացուցիչները և նրանց կիրառությունը			2		1	3
7.	Մեկ հետերոատոմով վեցանդամ հետերոցիկլիկներ: Պիրիդին, ստացումը, ֆիզիկական հատկությունները, կառուցվածքը: Քիմիական հատկությունները: Վեցանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգերի էլեկտրոֆիլ և նուկլեոֆիլ ռեակցիաները, բնական միացությունները, կիրառությունը բժշկության մեջ		2			4	6
8.	Պիրիդին, ստացումը, ֆիզիկական հատկությունները, կառուցվածքը: Քիմիական հատկությունները:				2	2	4
9.	Երկու և ավելի հետերոատոմներով վեցանդամ հետերոցիկլեր: Պիրիմիդին: Պիրիմիդինի ածանցյալները և նրանց կիրառությունը	2				2	4
10.	Երկու և ավելի հետերոատոմներով վեցանդամ հետերոցիկլեր: Պիրիմիդին: Պիրիմիդինի ածանցյալները և նրանց կիրառությունը:			2		2	4
11.	Կոնդենսացված հետերոցիկ համակարգեր՝ ազոտի 2 և ավելի ատոմներով: Պտերիդին, պուրին: Պուրինի բնական ածանցյալները	2				2	4
12.	Պտերիդին, պուրին: Պուրինի բնական ածանցյալները			2		2	4
13.	Նուկլեինաթթուներ: Դասակարգումը: Նուկլեոզիդներ և նուկլեոտիդներ: Նուկլեինաթթուների կառուցվածքն ու հատկությունները	2				2	4
14.	Նուկլեինաթթուների կառուցվածքն ու հատկությունները			2		2	4
15.	Կոնդենսացված հետերոցիկ համակարգեր՝ ազոտի 2 և ավելի ատոմներով: Պտերիդին, պուրին: Պուրինի բնական ածանցյալները: Նուկլեինաթթուների կառուցվածքը և հատկությունները:		2			2	4
16.	Մեկ հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Պիրոլ, ֆուրան և թիոֆեն՝ սինթեզ, քիմիական հատկությունները:	2				2	4

17.	Թիոֆենի և պիրոլի նմանությունը և տարբերությունները: Առանձին ներկայացուցիչները նրանց կիրառությունը:	2				4	6
18.	Պիրոլ, ֆուրան և թիոֆեն՝ սինթետիկ հատկությունները: Առանձին ներկայացուցիչները նրանց կիրառությունը:			2		2	4
19.	Մեկ հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Պիրոլ, ֆուրան և թիոֆեն՝ սինթետիկ հատկությունները:		2			2	4
20.	Ինդոլի ածանցյալներն ու նրանց ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը:	2				2	4
21.	Իզատին, իզատինի ածանցյալների սինթեզը, կիրառությունը բժշկության մեջ	2				2	4
22.	Իզատին, իզատինի ածանցյալների սինթեզը, կիրառությունը բժշկության մեջ; Իզատինի նոր ածանցյալների սինթեզը;			2		2	4
23.	Իզատին, իզատինի ածանցյալների սինթեզը, կիրառությունը բժշկության մեջ; Իզատինի նոր ածանցյալների սինթեզը;		2			2	4
24.	Երկու և ավելի հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Իմիդազոլի և պիրազոլի ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը և բնական միացությունները	2				4	6
25.	Իմիդազոլի և պիրազոլի ածանցյալների ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը	2				2	4
26.	Երկու և ավելի հետերոատոմ պարունակող հինգանդամանի հետերոարոմատիկ համակարգեր: Իմիդազոլի և պիրազոլի ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը և բնական միացությունները: Իմիդազոլի և պիրազոլի ածանցյալների ստացումը, քիմիական հատկությունները, կիրառությունը			2		2	4
27.	Ալկալոիդներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պիրոլիդինի, պիպերիդինի և պիրիդինի ածանցյալները	2				2	4
28.	Ալկալոիդներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պիրոլիդինի, պիպերիդինի և պիրիդինի ածանցյալները			2		2	4
29.	Հակաբիոտիկներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պենիցիլիններ, գեֆալոսպորիններ, տետրացիկլիններ	2				2	4
30.	Հակաբիոտիկներ: Կառուցվածքը, քիմիական հատկությունները: Պենիցիլիններ, գեֆալոսպորիններ, տետրացիկլիններ				2	2	4
31.	Տերպեններ: Ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը և կիրառությունը բժշկության մեջ	2				4	6
32.	Տերպեններ: Ընդհանուր բնութագիրը, դասակարգումը և կիրառությունը բժշկության մեջ		2			4	6
Ընթացիկ ստուգում 1		4					
Ընթացիկ ստուգում 2		4					
Ամփոփիչ ստուգում		6					
Ընդամենը						86	150

